

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 512/2024-21

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditša a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], narodenej [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom JUDr. Danielom Tarbajom, Zámocká 28, Stropkov, proti postupu Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 13Csp/77/2021 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 13Csp/77/2021 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Okresnému súdu Prešov **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 13Csp/77/2021 konal bez zbytočných prietahov.
- Okresný súd Prešov **je p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **856,75 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 512/2024-11 z 22. októbra 2024 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľky vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“)

a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom okresného súdu v konaní označenom v záhlaví. Sťažovateľka zároveň navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov a priznal jej finančné zadosťučinenie vo výške 4 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sa sťažovateľka žalobou doručenou okresnému súdu 7. júna 2021 proti žalovanému dodávateľovi domáha primeraného finančného zadosťučinenia podľa § 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov.

3. Z dôvodu nečinnosti okresného súdu sťažovateľka podala 20. augusta 2024 predsedovi okresného súdu sťažnosť na prietahy v konaní podľa § 62 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. V zákonnej 30-dňovej lehote predseda okresného súdu na túto sťažnosť neodpovedal.

II.

Argumentácia sťažovateľky

4. Podstatou argumentácie sťažovateľky je námietka, že okresný súd v napadnutom konaní ani do podania ústavnej sťažnosti v jej veci nerozhodol, pričom k náprave uvedeného stavu nevedla ani sťažnosť na prietahy v konaní predsedovi okresného súdu. Postupom okresného súdu v napadnutom konaní naďalej dochádza k porušovaniu jej označených práv podľa ústavy, listiny a dohovoru.

5. Okresný súd v napadnutom konaní okrem doručenia žaloby a vyjadrení stranám vo veci po viac ako troch rokoch a troch mesiacoch od podania žaloby vec právoplatne nerozhodol. Od posledného písomného podania vo veci (replika sťažovateľky z 13. augusta 2021) nevykonal ani žiaden relevantný procesný úkon vo veci samej.

6. K návrhu na priznanie finančného zadosťučinenia sťažovateľka uvádza, že v napadnutom konaní vystupuje ako „obyčajný občan“, pociťuje „výrazné stresové vypätie“, čo vyplýva aj zo skutočnosti, že sa púšťa do sporu s ekonomicky, právne a so spoločensky silnejším protivníkom. Nečinnosťou okresného súdu sa zbytočne naťahuje súdne konanie, čo stresové situácie sťažovateľky len stupňuje. Charakter a význam napadnutého konania vyžaduje rýchle rozhodnutie okresného súdu. Sťažovateľka uplatňuje 1 000 eur za každý začatý rok napadnutého konania, čo celkovo predstavuje 4 000 eur.

III.

Vyjadrenie okresného súdu

7. Podpredseda okresného súdu podaním z 3. decembra 2024 predložil ústavnému súdu vyjadrenie zákonného sudcu vo veci sťažovateľky, na ktoré z hľadiska vecnej stránky odkázal. Vo veci konajúci zákonný sudca poukázal na nenáležité tvrdenia sťažovateľky, a to že súd v priebehu viac ako troch rokov od posledného písomného podania vo veci (repliky sťažovateľky z 13. augusta

2021) nevykonan žiaden relevantný procesný úkon vo veci samej. Argumentoval, že „podanie sťažovateľky (ako žalobkyne) zo dňa 13.8.2021 (jej repliku) súd dňa 13.9.2021 postupom podľa § 167 ods. 4 CSP zasielal protistrane s výzvou na vyjadrenie k nemu, ktorú táto potom predložila dňa 17.10.2021, a teda vo veci mohlo byť rozhodnuté v primeranom čase (so zohľadnením pandemického obdobia a potreby nariadenia verejného pojednávania) až potom, a najmä, že

- sťažnosť predsedovi súdu na prietahy v konaní (bez splnomocnenia pre advokáta JUDr. Daniela Tarbaja) sťažovateľka prostredníctvom tohto advokáta doručila súdu dňa 20.8.2024 elektronicky po pracovnej dobe (o 22:42 hod), a bola tak zaevidovaná dňa 21.8.2024 ráno, a odpoveď na ňu zo dňa 20.9.2024 bola jej zástupcovi Dr. Tarbajovi odoslaná elektronicky do jeho schránky v zákonnej lehote dňa 20.9.2024, a že

- právnenému zástupcovi sťažovateľky v namietanom konaní (Dr. Šafrankovi) bolo pritom už predtým dňa 16.9.2024 odoslané a aj úspešne doručené predvolanie na pojednávanie nariadené na deň 1.10.2024, o ktorom tak sťažovateľka v čase podania ústavnej sťažnosti musela vedieť, s ktorým jej súd zároveň doručil aj dupliku žalovaného (zo dňa 17.10.2021).

Pojednávanie dňa 1.10.2024 za účasti zástupcu sťažovateľky pritom riadne prebehlo a po prejednaní veci bol na ňom vyhlásený rozsudok, ktorého písomné vyhotovenie bolo právnenému zástupcovi sťažovateľky medzičasom následne už aj odoslané.

O vyššie uvedenom procesnom postupe súdu tak sťažovateľka v čase podania ústavnej sťažnosti dňa 21.9.2024 už musela vedieť. Uvedené tak môže svedčiť o tom, že skutočným účelom sťažnosti nie je tzv. náprava, ale jej samoučelné podanie za účelom dosiahnutia zisku.“.

8. Zákonný sudca následne reagoval na tvrdenia sťažovateľky, že „ako obyčajný občan pociťuje bezpochyby výrazné stresové vypätie“. V tejto súvislosti, vychádzajúc zo súdneho registra, poukázal na to, že sťažovateľka sa zúčastnila viacerých samostatných súdnych konaní, z čoho vyplýva, že je v porovnaní s bežným občanom už skúseným účastníkom súdnych konaní. Zároveň neuviedla žiadne indície, ktoré by svedčili o tom, že by uvedená vec mala patriť do kategórie tzv. citlivých konaní, na čo v obdobných veciach prihliada aj ústavný súd.

9. V závere zhrnul, že aj keď možno pripustiť, že doba trvania konania pred okresným súdom nie je celkom ideálna, zastáva názor, že vzhľadom na všetky okolnosti, predmet sporu, jeho povahu a význam pre sťažovateľku, obmedzenia súvisiace s opatreniami proti šíreniu koronavírusu i skutočnosť, že okresný súd už rozhodol, nevybočuje z medzí ústavnej akceptovateľnosti a udržateľnosti v takej miere, ktoré by umožňovali dospieť k záveru o porušení sťažovateľkou označených práv v ústavnoprávne relevantnej intenzite. Uvedené podľa jeho názoru korešponduje aj s rozhodovacou judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) v obdobných veciach, na ktorú poukázal aj ústavný súd a podľa ktorej v civilných veciach dĺžka súdneho konania na jednom stupni v trvaní dvoch až troch rokov v závislosti od povahy veci nie je v rozpore s právom na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (napr. Humen proti Poľsku, rozsudok z 15. 10. 1999, body 58 a 69, Calvelli a Ciglio proti Taliansku, rozsudok zo 17. 1. 2002, body 64, 65 a 66). Navrhuje preto, aby sťažnosti ako zjavne neopodstatnenej a neprimeranej nebolo vyhovené.

IV. Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Ústavný súd v zmysle § 58 ods. 3 prvej vety zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že na základe podaní účastníkov a spisu predloženého ústavnému súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

11. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, ktoré je garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy (čl. 38 ods. 2 listiny), osvojil judikatúru EŠLP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 132/03, I. ÚS 65/04).

12. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie už citovaných práv vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 118/2019).

13. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou EŠLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07).

14. Pri posudzovaní prvého kritéria, a to zložitosti veci, dospel ústavný súd k záveru, že rozhodovanie všeobecných súdov o žalobách v oblasti tzv. spotrebiteľského práva tvorí pomerne rozšírenú a bežne prejednávanú agendu všeobecných súdov. Ústavný súd v prerokovanej veci neidentifikoval prvok skutkovej alebo právnej zložitosti veci. V uvedenej veci nejde o zjavne privilegovaný typ konania (napr. úprava práv a povinností k maloletým, veci týkajúce sa osobnej slobody a pod.). Uvedené nenamietajú ani sťažovateľka a ani okresný súd.

15. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil žiadnu závažnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v napadnutom konaní k zbytočným prietahom.

16. Tretím hodnotiacim kritériom je postup okresného súdu v napadnutom konaní, pri ktorom ústavný súd vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou

činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

17. Ústavný súd z predloženého súdneho spisu ustálil, že sťažovateľka podala okresnému súdu žalobu 7. júna 2021. Následne v priebehu júna až októbra 2021 okresný súd zabezpečoval vyjadrenia protistrán. Uvedenú aktivitu zavrášilo doručenie vyjadrenia žalovaným 17. októbra 2021. Následne bol okresný súd nečinný prakticky 3 roky, keď až 16. septembra 2024 nariadil pojednávanie na 1. október 2024. Zároveň s predvolaním na pojednávanie zaslal okresný súd sťažovateľke aj vyjadrenie žalovaného zo 17. októbra 2021. Okresný súd na pojednávaní vyhlásil rozsudok, ktorým žalovaného zaviazal povinnosťou zaplatiť sťažovateľke sumu 50 eur, v prevyšujúcej časti žalobu zamietol a sťažovateľke priznal nárok proti žalovanému na náhradu trov konania v rozsahu 100 %, vychádzajúc z prisúdenej sumy. Rozsudok vyhotovil okresný súd v predĺženej lehote a následne ho 28. novembra 2024 doručoval stranám. Napadnuté konanie takto do meritórneho rozhodnutia trvalo 3 roky a 4 mesiace. Neobstojí obrana okresného súdu s odkazom na judikatúru ESLP, podľa ktorej trvanie súdneho konania na jednom stupni v civilných veciach v rozsahu dvoch až troch rokov nie je v rozpore s právom na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Uvedený záver sa totiž posudzuje vždy so zohľadnením konkrétnych okolností veci. V aktuálne prerokovanej veci síce trvanie napadnutého konania zásadne neprekročilo uvedený časový interval, v každom prípade ústavný súd zohľadnil, že vo veci okresný súd vychádzal len z listinných dôkazov predložených stranami, rozhodol na jedinom pojednávaní, na ktorom žiadne dokazovanie nevykonal. Celkové trvanie napadnutého konania takto bolo spôsobené výlučne nečinnosťou okresného súdu v rozsahu 3 rokov, a nie potrebou vykonávať rozsiahle dokazovanie, problémami s predvolaním svedkov, znaleckým dokazovaním alebo inými podobnými okolnosťami.

18. Pokiaľ ide o odkaz zákonného sudcu na protipandemické opatrenia, ktorý možno vnímať ako obranu okresného súdu, ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, podľa ktorej pandémie ochorenia COVID-19 môže zapríčiniť nečinnosť súdu, avšak musí ísť o ojedinelú nečinnosť trvajúcu kratší čas aj s prihliadnutím na predmet konania a jeho význam pre sťažovateľa (IV. ÚS 266/2022, IV. ÚS 422/2022). Obmedzenia, ktoré si vyžiadala pandémie COVID-19, môžu mať nepriaznivý vplyv na vybavovanie vecí vnútroštátnymi súdmi, hoci to v zásade nemôže zbaviť štát všetkej zodpovednosti za nadmernú dĺžku predmetného konania (sťažnosť vo veci Q and R proti Slovinsku, č. 19938/20, rozhodnutie z 8. 2. 2022, § 80).

19. Na podklade uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že postup okresného súdu v napadnutom konaní pri prerokovávaní veci bol nesústredený a neefektívny a celková nečinnosť okresného súdu trvala 3 roky. Okresný súd v napadnutom konaní nezvolil taký procesný postup, ktorý by smeroval k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty sťažovateľky ako žalobkyne v napadnutom konaní. Predovšetkým nečinnosťou okresného súdu tak bolo v napadnutom konaní porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku nálezu.

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

20. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

21. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd v napadnutom súdnom konaní zistil porušenie označeného základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, pričom konanie stále nie je právoplatne skončené (konanie je vo fáze doručovania rozsudku), *ergo* nie je ešte rozhodnuté ani o výške trov konania, prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku nálezu).

22. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiada. Z citovaného textu vyplýva, že toto zadosťučinenie sa môže, ale nemusí priznať. Ústavný súd je toho názoru, že takéto zadosťučinenie je namieste tam, kde nie je možné dosiahnuť a dovrieť ochranu porušeného základného práva iným ústavne a zákonne upraveným spôsobom (napr. III. ÚS 392/2012, III. ÚS 473/2012, II. ÚS 56/2022).

23. Ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že sťažovateľka podala ústavnú sťažnosť (21. septembra 2024) krátko po tom, ako jej bolo doručené predvolanie na pojednávanie (16. septembra 2024), pričom nepovažovala za potrebné brániť sa v tejto otázke skôr. Počas troch rokov neurgovala rozhodnutie vo veci, nepožadovala informácie o stave konania. Ústavnú sťažnosť podala jeden mesiac po podaní sťažnosti predsedovi okresného súdu. Uvedené do značnej miery spochybňuje reálnosť ňou deklarovaných negatívnych pocitov neistoty z dlhotrvajúceho rozhodovania v jej veci. Vychádzajúc z dôvodov uvádzaných sťažovateľkou, s prihliadnutím na charakter konania, jeho význam pre sťažovateľku a skutočnosť, že okresný súd vo veci meritórne rozhodol, ústavný súd považuje samotné rozhodnutie, ktorým vyslovil porušenie označených práv sťažovateľky v napadnutom konaní a prikázanie okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov, za dostatočné zavŕšenie poskytnutej ústavnoprávnej ochrany, preto jej požadované finančné zadosťučinenie nepriznal a v tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

VI.

Trovy konania

24. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku jej právneho zastúpenia.

25. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Úhradu trov konania priznal ústavný súd sťažovateľke v rozsahu za dva úkony právnej služby, a to prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti. Tarifná odmena za jeden úkon právnej služby v roku 2024 predstavuje sumu 343,25 eur a režijný paušál v roku 2024 sumu 13,73 eur. Ústavný súd

teda sťažovateľke priznal náhradu za dva úkony právnej služby zvýšenú o 20 % daň z pridanej hodnoty, celkovo teda vo výške 856,75 eur (bod 3 výroku nálezu).

26. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

27. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. decembra 2024

Libor Duľa
predseda senátu